

Vragenboekje

Als bij een vraag een verklaring of uitleg gevraagd wordt, worden aan het antwoord geen punten toegekend als deze verklaring of uitleg ontbreekt.

Geef niet meer antwoorden (redenen, voorbeelden e.d.) dan er worden gevraagd. Als er bijvoorbeeld twee redenen worden gevraagd en je geeft meer dan twee redenen, worden alleen de eerste twee in de beoordeling meegeteld.

**Dit examen bestaat uit 25 vragen.
Voor elk vraagnummer is aangegeven hoeveel punten met een goed antwoord behaald kunnen worden.**

In dit examen bevindt zich bij vraag 11 een stelopdracht. Reserveer voldoende tijd om deze opdracht te kunnen uitvoeren.

Europa en de Buitenwereld (1150–1350)

Rond 1320 maakte de Venetiaan Pietro Vesconte een kaart van Palestina. Het is één van de oudste *gedetailleerde* landkaarten van Palestina.

- 2p **1** Leg uit dat het niet verwonderlijk is dat juist een kaart van Palestina tot de oudste *gedetailleerde* landkaarten behoort.

Gebruik bron 1.

- 4p **2** Licht aan de hand van twee aanwijzingen uit de bron telkens toe, dat ook een ervaren reiziger als Ibn Battoeta met gemengde gevoelens reageert op een voor hem nieuwe situatie.

Een Arabisch reiziger rond 1250 ondervond langs de zuidelijke routes naar Azië minder praktische belemmeringen dan iemand uit Europa.

- 2p **3** Toon dit aan de hand van twee verschillende voorbeelden aan en maak daarbij telkens een vergelijking tussen een Arabisch reiziger en een reiziger uit Europa.

De opbloei van de contacten met de Arabische wereld in de periode 1100–1300 werd op verschillende momenten begunstigd door het samenvallen van ontwikkelingen binnen Europa en omstandigheden elders.

- 6p **4** Geef een voorbeeld van dit samenvallen voor elk van de volgende drie terreinen:
- economie
 - godsdienstig-politiek
 - wetenschap

Gebruik bron 2.

- 2p **5** Licht aan de hand van een beeldelement toe, welke visie op de strijd tegen de Saracenen de maker van deze bron heeft.

Gebruik bron 2.

- 2p **6** Leg uit waarom deze afbeelding in het begin van de dertiende eeuw inwoners van Europa nog steeds kan aanspreken.

Gebruik bron 3 (a en b).

Paus Innocentius IV en de Franse koning Lodewijk IX zonden in de dertiende eeuw gezanten naar de Mongolen om zowel godsdienstige als politieke doeleinden te bereiken. Uit de antwoordbrief van de Mongoolse khan Hülagü kon in Europa iets worden afgeleid over het resultaat van de gezantschappen.

- 4p **7** Licht aan de hand van twee aanwijzingen uit de bron telkens toe of de leidende personen in Europa deze brief als een blijk van succes beschouwd hebben.

Al voor de aankomst van de Europese gezanten beschikten de Mongolen over kennis van de bijbel.

- 2p **8** Op welke manier waren zij aan deze kennis gekomen?

Gebruik bron 4.

- 2p **9** Leid uit de bron twee redenen af waarom hertog Jan deze oorkonde uitvaardigt.

Gebruik bron 5.

In zijn bewijsvoering dat de aarde rond is, gebruikt Mandeville het begrip tegenvoeters.

- 4p **10** Geef eerst aan wat Mandeville onder tegenvoeters verstaat en laat vervolgens zien dat zijn visie op twee punten afwijkt van meer traditionele opvattingen.

- 15p **11** □ Lees de onderstaande inleiding en schrijf dan overeenkomstig de instructies een *samenhangend betoog*.

Inleiding:

De betoogvraag gaat over dorpelingen in Noord-Frankrijk in de periode 1150–1300.

Instructies:

Schrijf een samenhangend betoog waarin je de onderstaande stelling verdedigt of nuanceert. Neem ter bevordering van de opbouw van het betoog de *cursief gedrukte kopjes* over.

Stelling:

Het leven van dorpelingen in Noord-Frankrijk veranderde in het algemeen in de periode 1150–1300 nauwelijks door contacten met de Arabische wereld.

Algemene verandering

A. Noem kort twee sociaal-economische veranderingen, die zich in de agrarische samenleving in Noord-Frankrijk in de dertiende eeuw voordeden.

De invloed van materiële goederen

Misschien kwamen dorpelingen in aanraking met de Arabische wereld via goederen die naar Noord-Frankrijk waren gekomen.

B. Weeg af hoe groot de kans was dat dorpelingen in Noord-Frankrijk rond 1150 in aanraking konden komen met de Arabische wereld via goederen. Doe hetzelfde voor de tijd rond 1300.

De invloed van reizen

Het is denkbaar dat dorpelingen door reizen of reisverhalen in aanraking kwamen met de Arabische wereld.

C. Besteed hieraan aandacht door:

1. aannemelijk te maken dat *de meeste* dorpelingen tussen 1150 en 1300 niet of nauwelijks zelf op reis gingen;
2. toe te lichten hoe dorpelingen wel door reisverhalen op de hoogte werden gebracht van de Arabische wereld;
3. na te gaan of het mogelijk was dat *een enkele* dorpeling door reizen wél in aanraking kwam met de Arabische wereld.

De invloed van andere contacten

Men kan zich afvragen of dorpelingen op een andere manier dan door goederen, reizen of reisverhalen in aanraking konden komen met de Arabische wereld.

D. Noem twee *andere* manieren waarop inwoners van Europa in de periode 1150–1300 met de Arabische wereld in aanraking kwamen en weeg per manier af of dorpelingen in Noord-Frankrijk zo daadwerkelijk in aanraking kwamen met de Arabische wereld.

Oordeel

E. Rond het betoog af met een afgewogen oordeel over de juistheid van de stelling. Verwerk hierin de antwoorden van B tot en met D.

Tot slot

F. Stel vast of jouw oordeel ook opgaat voor de bovenlaag in Europa.

Een nieuwe eeuw, nieuwe verhoudingen? Nederland 1880–1919: op het breukvlak van twee eeuwen

De opkomst van het socialisme in Nederland rond 1890 viel samen met een felle strijd van socialistische onderlingen.

- 2p **12** Leg uit welke twee onderlinge tegenstellingen de socialistische onderlingen rond 1890 verdeelden.

Gebruik bron 6.

In 1895 keurde minister Van Houten ondanks vele protesten de statuten van de Nieuw-Malthusiaanse Bond goed.

- 4p **13** Toon aan de hand van twee citaten uit de bron aan waarom hij vanuit zijn persoonlijke overtuiging hier weinig moeite mee had.

Gebruik bron 6.

Protesten tegen de goedkeuring van de statuten van de Nieuw-Malthusiaanse Bond kwamen van verschillende zijden.

- 2p **14** Ontleen aan de bron een standpunt van Van Houten waar een rooms-katholiek of een protestant grote bezwaren tegen zou hebben en geef de inhoud van die kritiek weer.

De schrijfster Henriëtte Roland Holst constateert in 1902 dat:

'...het merendeel der arbeiders (blijft) niet het gemeenschappelijk klasse- of zelfs vakbelang, maar het ideologisch verschil beslissend achten op het gebied zowel van de politieke als van de economische organisatie'.

- 3p **15** A. Op welke maatschappelijke ontwikkeling wijst haar constatering?
B. Geef een voorbeeld van een politieke organisatie *en* een voorbeeld van een economische organisatie waarmee de constatering van Henriëtte Roland Holst ondersteund wordt.

Rond de eeuwwisseling bestonden binnen de vrouwenbeweging verschillende opvattingen over kwesties die voor de positie van vrouwen belangrijk waren.

- 4p **16** Noem twee van deze kwesties en licht bij iedere kwestie het verschil van opvatting binnen de vrouwenbeweging toe.

Gebruik bron 7.

Deze prent geeft *organisatorische* en *ideologische* doelstellingen van de rooms-katholieke zuil weer.

- 4p **17** Toon dit voor elk van beide doelstellingen aan met behulp van telkens een verschillend element uit de bron.

Gebruik bron 7.

In deze prent neemt de encycliek *Rerum Novarum* een belangrijke plaats in. De RKSP laat hiermee zien dat zij deze encycliek van groot belang acht in de verkiezingscampagne.

- 2p **18** Leg uit welke overeenkomst er bestaat tussen de hoofdpunten van *Rerum Novarum* en de strekking van dit verkiezingsaffiche.

Gebruik bron 7.

- 3p **19** Ontleen aan de prent twee aanwijzingen waaruit blijkt dat de opvattingen van de RKSP botsen met de uitgangspunten van aanhangers van de nachtwakersstaat.

Gebruik bron 8.

Het actief deelnemen aan vrouwenorganisaties bevorderde de persoonlijke emancipatie van de individuele leden.

- 4p **20** Toon aan de hand van twee voorbeelden uit de bron aan dat Cécile van Beek en Donk op twee verschillende gebieden een sterke persoonlijke ontwikkeling doormaakt.

Gebruik bron 8.

In de bron verdedigt Cécile van Beek en Donk zich tegen de kritiek van Henriëtte Roland Holst.

- 4p **21** A. Noem het hoofdpunt van kritiek van Henriëtte Roland Holst en geef een argument dat Cécile van Beek en Donk daartegen inbrengt.
B. Geef een verklaring voor de felle kritiek van Henriëtte Roland Holst waarbij je haar socialistische overtuiging betreft.

Gebruik bron 9.

Zowel het gebruik van een *affiche* als de *inhoud* ervan vormen een illustratie van het moderniseringsproces van Nederland.

- 3p **22** Toon dit aan voor elk van beide aspecten. Verwerk in het antwoord waar het de inhoud betreft twee elementen uit de bron.

Gebruik bron 10.

Uit de tabel blijkt dat in iedere kolom een daling plaatsvindt.

- 4p **23** Geef voor elk van de vier kolommen een verklaring voor deze daling.

Leven en werken van Aletta Jacobs zijn baanbrekend geweest voor de positie van vrouwen in de maatschappij.

- 4p **24** Geef aan de hand van twee voorbeelden uit het leven van Aletta Jacobs aan, wat zij heeft bijgedragen aan een verbetering van de positie van vrouwen.

Rond 1880 kwamen interconfessionele organisaties nauwelijks van de grond.

- 2p **25** Noem hiervoor twee redenen.

Einde